

اطلاع رسانی آماری،
توسعه فناوری اطلاعات
و پایگاه اطلاعات آماری

اطلاع‌رسانی جامع و مؤثر به صورت سریع و آسان از جمله اهداف مرکز آمار ایران است که در قانون و نیز چشم‌انداز مطلوب مرکز تصریح شده است. فعالیت‌های انجام شده در این خصوص عبارتند از:

♦ اطلاع‌رسانی آماری

مرکز آمار ایران امکان دسترسی کاربران به نشریات، نتایج آمارگیری‌ها و تحلیل‌های آماری و دریافت مشاوره‌های مورد نیاز، نقشه‌ها و سایر منابع را از طریق درگاه ملی آمار، واحد اطلاع‌رسانی، کتابخانه، انتشار و اشتراک نشریات فراهم آورده است.

درگاه ملی آمار

درگاه ملی آمار^۱ اولین دروازه دسترسی به اطلاعات آماری مرکز آمار ایران است و طی سال ۱۳۹۲ بیش از دو میلیون بازدید داشته است. در این سال به منظور بروز نمودن نسخه انگلیسی درگاه ملی آمار، به منظور ارائه خدمات بهینه به کاربران بین‌المللی در زمینه توسعه محتوای آن نیز اقداماتی به شرح ذیل صورت گرفته است:

- ارائه تاریخچه مرکز آمار به همراه معرفی چشم‌انداز، مأموریت، اهداف و سایر موارد مرتبط با معرفی مرکز؛
  - قرار دادن شاخص‌های کلیدی کشور؛
  - ارائه هشت شاخص کلیدی برای هر یک از استان‌ها؛
  - ارائه فراداده طرح‌ها و اقلام آماری هشت طرح آماری؛
  - ایجاد آرشیو چکیده نتایج طرح‌های آماری؛
  - ارائه آخرین آمارهای تولیدی در زمینه شاخص‌های اهداف توسعه هزاره سوم^۲ و کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه^۳؛
  - معرفی سوابق تحصیلی و اداری مدیران مرکز؛
  - فراهم نمودن امکان دریافت نظرات کاربران؛
  - فراهم نمودن امکان مشاهده اطلاعات آماری بدون نیاز به دانلود.
- سامانه‌های شبکه ملی آمار، تعاریف و مفاهیم آماری، سالنامه آماری، حساب‌های ملی، سری‌های زمانی، اطلاعات مکانی، پارس‌نما، نقشه دهستان‌ها، کتابخانه دیجیتال، فروشگاه مجازی، خدمات اطلاع‌رسانی برای درگاه ملی آمار طراحی شده است. در ذیل برخی سامانه‌های این درگاه معرفی شده‌اند.

شبکه ملی آمار

شبکه ملی آمار شبکه‌ای است متشکل از پایگاه‌های اطلاعاتی استاندارد، تأمین‌کننده آمارهای مورد نیاز کشور در دستگاه‌های اجرایی که با اتصال و دسترسی به داده‌های خام و ریزداده‌ها، ضمن تغذیه پایگاه اطلاعات آماری کشور گزارش‌های آماری را به صورت برخط با حفظ محرمانگی در اختیار افراد ذی‌نفع قرار می‌دهد. شبکه ملی آمار در سال ۱۳۹۱ با در دسترس قراردادن نتایج کلی و تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ راه‌اندازی شد. در سال ۱۳۹۲ علاوه بر درج نتایج تفصیلی

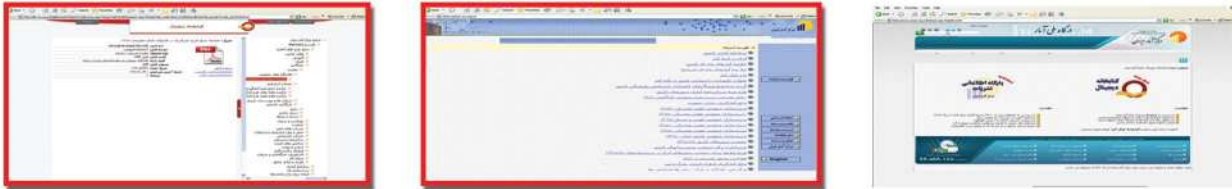
^۱ <http://www.amar.org.ir>

^۲ Millennium Development Goals (MDGs)

^۳ International Conference on Population and Development (ICPD)

سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵ و ارقام آماری سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵، امکان دسترسی به نتایج طرح آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر (از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۰) و طرح آمارگیری از گردشگران ملی (بهار و تابستان ۱۳۹۱) نیز برای کاربران فراهم شد. به‌طوری که تا پایان سال ۱۳۹۲ تعداد ۳۱۱ جدول آماری در شبکه ملی آمار قرار گرفته است و با احتساب سطوح (استان، شهرستان و ...) و مقاطع (شهری، روستایی، ...) ۲۴۷۶۰ فایل خروجی از طریق شبکه ملی آمار قابل دریافت می‌باشد.

کتابخانه دیجیتال

سیستم جامع اطلاع‌رسانی آرشیو و کتابخانه دیجیتال^۱ مرکز آمار ایران با هدف توسعه خدمات الکترونیکی و دسترسی سریع و هم‌زمان کاربران به منابع اطلاعاتی در سال ۱۳۹۰ راه‌اندازی شد. از ویژگی‌های سیستم نگهداری منابع دیجیتال می‌توان به ساختار درختی جهت ذخیره و بازیابی منابع دیجیتال، جستجوی ساده و پیشرفته، استفاده از مرورگر خاص که امکان مشاهده منبع را بدون نیاز به دانلود فایل فراهم و کاربر را از نصب برنامه‌های خاص بر روی رایانه خود بی‌نیاز می‌کند، اشاره نمود. این مرورگر دارای قابلیت نمایش فایل‌های مختلف از جمله PDF، DOC، DJVU و ... می‌باشد. یکی دیگر از ویژگی‌های این نرم‌افزار سیستم گزارش‌گیری میزان استفاده کاربران از منابع دیجیتال است. همچنین به منظور سهولت دسترسی کاربران به منابع به‌ویژه منابع قدیمی مرکز آمار ایران، تعداد ۲۵۰۰ عنوان از نشریه‌های مرکز آمار ایران با اولویت سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن اسکن و در سال ۱۳۹۲، تعداد ۵۷۸۰ عنوان فایل الکترونیکی در کتابخانه دیجیتال بارگذاری شد که از این تعداد ۱۱۴۶ عنوان نشریه‌های مرکز، ۱۴۹ عنوان چکیده نشریه‌های مرکز و ۱۶ عنوان نشریه تخصصی لاتین (۴۴۸۵ مقاله) می‌باشد. این فرایند تا تکمیل اسکن سایر نشریات مرکز نیز ادامه دارد و به مرور فایل‌های آماده‌سازی شده در کتابخانه دیجیتال برای استفاده کاربران قرار خواهد گرفت.

سامانه اطلاعات مکانی

هدف از راه‌اندازی و تغذیه این سامانه، معرفی اطلاعات مکانی آماری و کاربردهای آن، ارائه نقشه‌های موضوعی مورد نیاز عموم کاربران، معرفی آخرین محصولات اعم از داده‌های مکانی، نرم‌افزارها و پایگاه‌های اطلاعات مکانی تولید شده در مرکز آمار ایران، معرفی اطلاعات مکانی قابل ارائه و فرایند درخواست تا دریافت فایل‌ها توسط متقاضیان، ارائه آموزش‌های تخصصی نقشه و سیستم اطلاعات جغرافیایی برای همکاران استانی و عموم کاربران، اطلاع‌رسانی و ارتباط با همکاران گروه نقشه دفتر آمار و اطلاعات استنادی‌ها، ارائه آخرین خبرها در خصوص فعالیت‌های انجام شده و در دست اقدام مرتبط با اطلاعات مکانی در مرکز و اطلاع‌رسانی همایش‌ها و نمایشگاه‌های تخصصی است.

سامانه تعاریف و مفاهیم

این سامانه دارای امکانات مختلف ویرایشی با قابلیت افزودن تغییرات در هر مرحله برای اپراتور سامانه بوده و همچنین امکان جستجو برای واژه‌های انگلیسی را برای کاربران فراهم آورده است تا از این طریق استفاده از تعاریف استاندارد شده را برای کاربران و امکان دسترسی آنان به تعاریف واژه‌های مختلف آماری بر اساس موضوع (۱۷ عنوان) و نیز تعاریف ارائه شده توسط سازمان‌ها (اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌های زیرمجموعه) تسهیل شود.

^۱<http://library.sci.org.ir/diglib>

واحد اطلاع‌رسانی آماری با توجه به بیانیه مأموریت اطلاع‌رسانی مرکز آمار ایران در خصوص ارائه نتایج طرح‌ها و سرشماری‌های اجرا شده تا کوچک‌ترین سطوح جغرافیایی موجود با حفظ محرمانگی اطلاعات به کاربران آماری، همواره سعی بر این داشته که آمارهای تولید شده را در اسرع وقت، با آسان‌ترین شیوه و صرف کمترین هزینه در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد. اهم فعالیت‌ها واحد اطلاع‌رسانی در سال ۱۳۹۲ عبارتند از:

- ارائه خدمات مشاوره‌ای با ثبت بیش از ۲۱۲۸ کاربر (حقیقی و حقوقی) در سامانه ارتباط با مشتری^۱
  - بررسی، پاسخگویی و اعلام هزینه به ۲۸۷۵ نامه درخواست ثبت شده در دبیرخانه مرکز
  - استخراج بیش از ده هزار فایل ارقام اطلاعاتی مورد نیاز کاربران از نتایج طرح‌های آماری و سرشماری‌ها
  - بروزرسانی ۱۹۰ منبع فروشگاه مجازی و فروش ۲۹۲ عنوان نشریه مرکز آمار ایران از طریق فروشگاه مجازی درگاه ملی آمار؛
  - ارائه خدمات نقشه‌های آماری شهری و روستایی، سرشماری‌های سال‌های مختلف با فرمت‌های DWG، Shapfile و تصاویر اسکن شده نقشه‌ها همراه با مشاوره نقشه‌های آماری
- از دیگر خدمات واحد اطلاع‌رسانی می‌توان از تهیه و ارسال ۱۲ خبرنامه اطلاع‌رسانی آماری به کاربران ثبت شده در سامانه ارتباط با مشتری، تهیه و ارسال فایل اطلاعاتی از طریق رایانامه^۲، سیستم مشاوره برخط و .... اشاره کرد.

کتابخانه

کتابخانه مرکز آمار ایران با مجموعه غنی منابع، راهنمایی و مشاوره تخصصی، سیستم جامع اطلاع‌رسانی سیمرغ (نرم‌افزار کتابخانه) و بهره‌گیری از پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی و بین‌المللی، با ثبت بیش از ۱۹۳۳ کاربر حضوری در سامانه ارتباط با مشتری و ۹۷۰ نامه از طریق رایانامه^۳ همواره سعی در ارتقای فرهنگ آماری، بهبود خدمات اطلاع‌رسانی آماری و افزایش سرعت در ذخیره و بازیابی اطلاعات را داشته است. در سال ۱۳۹۲ کتابخانه اقدام به تهیه منابع چاپی و الکترونیکی فارسی و لاتین مورد نیاز شامل: ۸۰۶ عنوان کتاب، ۳۴۵ منبع دیداری- شنیداری، ۴۲۰ عنوان مجله و ۱۰۱ اسناد و مدارک طرح‌های آماری نموده است به طوری که مجموعه منابع کتابخانه در سال ۱۳۹۲ بالغ بر ۲۳۲۰۲ عنوان کتاب، ۱۳۸۰ عنوان منابع دیداری- شنیداری، ۶۴۰ عنوان مجله، ۱۱۶۳ عنوان اسناد و مدارک طرح‌های آماری شده است.

انتشار و اشتراک نشریات

از دیگر روش‌های اطلاع‌رسانی آماری، چاپ و انتشار نشریات آماری و نتایج طرح‌های آماری است که در این زمینه اقدامات زیر انجام شده است.

انتشار نشریه

چاپ و انتشار نتایج حاصل از سرشماری‌ها و آمارگیری‌ها از جمله وظایف این مرکز است که هر سال پس از استخراج و بررسی نتایج صورت می‌گیرد. در مجموع تعداد ۶۶ عنوان نشریه در سال ۱۳۹۲ چاپ شده است که از این تعداد ۲۹ عنوان سالانه، ۱۰ عنوان شش‌ماهه، ۱۹ عنوان فصلی، ۶ عنوان موردی و ۲ عنوان ماهانه بوده است. در جدول زیر عناوین نشریه‌ها مشخص شده است.

^۱Customer Relationship Management (CRM)

^۲amar@sci.org.ir

^۳library@sci.org.ir

جدول ۱- فهرست نشریه‌ها

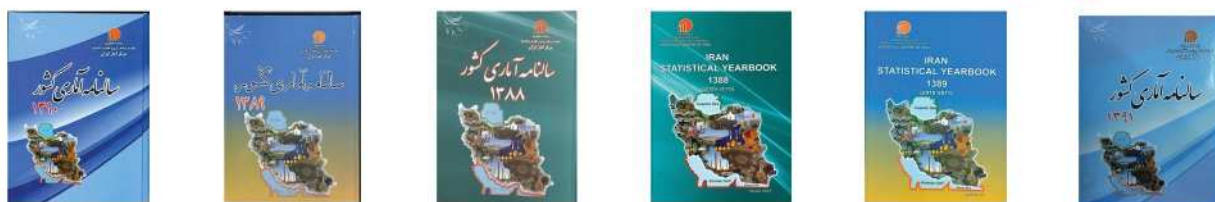
ردیف	عنوان نشریه
۱	سالنامه آماری کشور- ۱۳۸۹ (انگلیسی)
۲	سالنامه آماری کشور- ۱۳۹۰ (انگلیسی)
۳	سالنامه آماری کشور - ۱۳۹۱
۴	ایران در آیین آماری فارسی سال ۱۳۸۹ - شماره ۳۰
۵	ایران در آیین آماری فارسی سال ۱۳۹۰ - شماره ۳۱
۶	ایران در آیین آماری فارسی سال ۱۳۹۱ - شماره ۳۲
۷	ایران در آیین آماری فارسی سال ۱۳۹۰ - انگلیسی
۸	اطلس سرشماری سلامت ۱۳۹۰
۹	گزیده اطلس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰
۱۰	روند مهاجرت داخلی کشور ۹۰- ۱۳۵۵ با تأکید بر مهاجرت‌های بین استانی ۹۰- ۱۳۸۵
۱۱	نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری- ۱۳۹۰
۱۲	نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی- ۱۳۹۰
۱۳	نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری- ۱۳۹۱
۱۴	نتایج آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی- ۱۳۹۱
۱۵	شاخص‌های بازار کار در ایران ۹۱- ۱۳۸۴
۱۶	نتایج آمارگیری از نیروی کار- بهار ۱۳۹۲
۱۷	نتایج آمارگیری از نیروی کار- تابستان ۱۳۹۲
۱۸	نتایج آمارگیری از نیروی کار- پاییز ۱۳۹۱
۱۹	نتایج آمارگیری از نیروی کار- ۱۳۹۱
۲۰	قیمت فروش محصولات و هزینه خدمات کشاورزی در مناطق روستایی کشور- ۱۳۹۱
۲۱	قیمت فروش محصولات و هزینه خدمات کشاورزی در مناطق روستایی کشور- پاییز ۱۳۹۱
۲۲	قیمت فروش محصولات و هزینه خدمات کشاورزی در مناطق روستایی کشور- زمستان ۱۳۹۱
۲۳	قیمت فروش محصولات و هزینه خدمات کشاورزی در مناطق روستایی کشور- بهار ۱۳۹۲
۲۴	قیمت فروش محصولات و هزینه خدمات کشاورزی در مناطق روستایی کشور- تابستان ۱۳۹۲
۲۵	شاخص قیمت تولیدکننده محصولات گاوداری‌های صنعتی کشور- زمستان ۱۳۹۱
۲۶	شاخص قیمت تولیدکننده محصولات گاوداری‌های صنعتی کشور- بهار ۱۳۹۲
۲۷	شاخص قیمت تولیدکننده محصولات گاوداری‌های صنعتی کشور- تابستان ۱۳۹۲
۲۸	شاخص قیمت تولیدکننده محصولات گاوداری‌های صنعتی کشور- پاییز ۱۳۹۲
۲۹	شاخص قیمت مرغداری‌های صنعتی- ۱۳۹۱
۳۰	نتایج آمارگیری از مرغداری‌های صنعتی کشور- ۱۳۹۱ (مرغداری‌های پرورش مرغ گوشتی)
۳۱	نتایج آمارگیری از مرغداری‌های صنعتی کشور- ۱۳۹۱ (مرغداری‌های پرورش مرغ تخمگذار)
۳۲	آمار کشتار دام کشتارگاه‌های کشور- ۱۳۹۱
۳۳	نتایج طرح آمارگیری از باغداری‌های کشور- ۱۳۸۹
۳۴	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- سال ۱۳۸۹
۳۵	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- نیمه اول ۱۳۹۰
۳۶	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- نیمه اول ۱۳۹۱
۳۷	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- پاییز ۱۳۹۱
۳۸	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- زمستان ۱۳۹۱
۳۹	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- سال ۱۳۹۱
۴۰	اطلاعات پروانه‌های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری‌های کشور- تابستان ۱۳۹۲
۴۱	اطلاعات قیمت و اجاره مسکن در شهر تهران- زمستان ۱۳۹۱
۴۲	اطلاعات قیمت و اجاره مسکن در نقاط شهری کشور- نیمه دوم ۱۳۹۱
۴۳	اطلاعات قیمت و اجاره مسکن در نقاط شهری کشور- نیمه اول ۱۳۹۲
۴۴	اطلاعات قیمت و اجاره مسکن در شهر تهران- بهار ۱۳۹۲
۴۵	اطلاعات قیمت و اجاره مسکن در شهر تهران- تابستان ۱۳۹۲
۴۶	نتایج آمارگیری از دستمزد نیروی انسانی شاغل در طرح‌های عمرانی- نیمه دوم ۱۳۹۱
۴۷	نتایج آمارگیری از دستمزد نیروی انسانی شاغل در طرح‌های عمرانی- نیمه اول ۱۳۹۲
۴۸	نتایج آمارگیری از کرایه ماشین‌آلات مورد استفاده در طرح‌های عمرانی- نیمه دوم ۱۳۹۱

جدول ۱- فهرست نشریه‌ها (ادامه)

ردیف	عنوان نشریه
۴۹	نتایج آمارگیری از کرایه ماشین‌آلات مورد استفاده در طرح‌های عمرانی- نیمه اول ۱۳۹۲
۵۰	نتایج آمارگیری از قیمت مصالح ساختمانی- نیمه دوم ۱۳۹۱
۵۱	نتایج آمارگیری از قیمت مصالح ساختمانی- نیمه اول ۱۳۹۲
۵۲	نتایج آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور- ۱۳۸۹
۵۳	نتایج آمارگیری از معادن در حال بهره‌برداری کشور- ۱۳۹۰
۵۴	نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر کشور- ۱۳۹۰
۵۵	نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۴۹-۱۰ نفر کارکن کشور- ۱۳۹۰
۵۶	نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۵۰ نفر کارکن و بیش‌تر کشور- ۱۳۹۰
۵۷	نتایج آمارگیری از اطلاعات زیست‌محیطی معادن در حال بهره‌برداری کشور- ۱۳۸۸
۵۸	نتایج آمارگیری از اطلاعات زیست‌محیطی معادن در حال بهره‌برداری کشور- ۱۳۸۹
۵۹	نتایج آمارگیری از اطلاعات زیست‌محیطی معادن در حال بهره‌برداری کشور- ۱۳۹۰
۶۰	نتایج آمارگیری از مقدار مصرف انرژی در کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر ۸۹-۱۳۸۲
۶۱	نتایج آمارگیری از اقامتگاه‌های عمومی- ۱۳۹۰
۶۲	نتایج طرح آمارگیری از گردشگران ملی- بهار ۱۳۹۱
۶۳	نتایج طرح آمارگیری از گردشگران ملی- تابستان ۱۳۹۱
۶۴	طبقه‌بندی رشته فعالیت‌های اقتصادی ایران- ویرایش چهارم
۶۵	شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری- بهمن ۱۳۹۱
۶۶	شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری- اسفند ۱۳۹۱

در ادامه توضیحاتی درباره برخی از نشریه‌های مرکز آمار ایران که نیاز به معرفی بیش‌تری دارند، ارائه شده است.

■ سالنامه آماری کشور

سالنامه آماری حاوی اقلام آماری کلیدی تولید شده بیش از ۶۰ دستگاه اجرایی و نتایج طرح‌های آماری مرکز آمار ایران در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد که از سال ۱۳۴۵ تاکنون در راستای اجرای ماده ۳ قانون مرکز آمار ایران تهیه و منتشر می‌شود. در سال ۱۳۸۷ برای کاهش فاصله زمانی تولید تا انتشار و افزایش دقت و سرعت تهیه آمارهای مندرج در آن از سامانه اختصاصی برای جمع‌آوری و انتشار الکترونیکی اطلاعات مورد نیاز بهره‌گیری شد. در سال ۱۳۹۲ با استفاده از همین سامانه داده‌های سالنامه آماری سال ۱۳۹۱ گردآوری شد و پس از بررسی و ویرایش داده‌ها، نسخه فارسی آن به چاپ رسید. نسخه انگلیسی سالنامه آماری کشور- ۱۳۹۰ نیز تهیه و منتشر شد.

■ ایران در آینه آمار

این نشریه از سال ۱۳۸۸ با الگوی جدید منتشر می‌شود و هدف از انتشار آن ارتقای فرهنگ آماری و استفاده صحیح از آمار و اطلاعات منتشر شده در کشور می‌باشد. علاوه بر آن مطالعه این نشریه، تصویری کلی از وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در کشور را ارائه و برای محققین و پژوهشگران اطلاعات مفیدی را عرضه می‌نماید. همچنین این نشریه به زبان انگلیسی نیز انتشار می‌یابد.

■ نشریه آبادی‌های کشور

نشریه آبادی‌ها یکی از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین نشریه‌های مرکز است که تنها در مقاطع سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن تهیه می‌شود. این نشریه شامل تصاویر نقشه‌های روستایی ۱:۱۰۰،۰۰۰ حاوی لایه‌های تقسیمات سیاسی، راه‌ها با طبقه‌بندی نوع راه، رودخانه‌ها، محدوده شهرها و آبادی‌ها به همراه اطلاعات خانواری و نوع آبادی (روستا، مکان، مزرعه و مناطق ممنوعه) در مقطع سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ می‌باشد. با تهیه نرم‌افزار کاما، تصاویر این نشریه توسط این نرم‌افزار تهیه می‌شود. نرم‌افزار کارتوگرافی تولید نقشه‌های موضوعی با رویکرد تسهیل و تسریع در تولید نقشه‌های موضوعی مطابق با نیاز دفاتر مرکز در حال تهیه است.

اشتراک نشریات

هر ساله نشریات مرکز آمار ایران به صورت فیزیکی و لوح فشرده، از طریق پست برای مشترکان حقیقی و حقوقی ارسال می‌شود. در سال ۱۳۹۲ نیز تعداد ۳۵۹ نشریه یا لوح فشرده به ۲۳ مشترک حقیقی و حقوقی ارسال شده است. همچنین از طریق رایانامه به ۱۳۰ مشترک اطلاع‌رسانی شده است.

◆ اطلس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ و سالنامه مصور

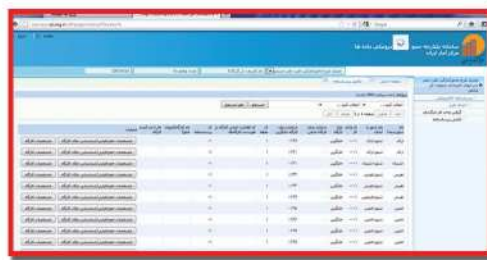
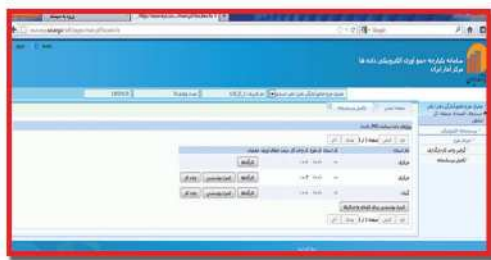

اطلس‌ها با موضوع‌های مختلف به دلیل ارائه اطلاعات جامع همواره مورد توجه بوده است. اطلس سرشماری نیز به جهت شناخت ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی جمعیت از قبیل بهداشت و درمان، آموزش و پرورش، مهاجرت و وضعیت اشتغال از اهمیت خاصی برخوردار است و زیربنای برنامه‌ریزی‌ها و سیاستگذاری‌های خرد و کلان می‌باشد. بنابراین اطلس سرشماری ۱۳۹۰ برای پاسخ به این نیاز اساسی تهیه شد که جدول‌های نتایج سرشماری، نمودار، نقشه موضوعی و توضیحات مرتبط را در بردارند. برای تهیه سالنامه مصور به کارکردهای نقشه موضوعی توجه شده است؛ زیرا حجم انبوهی از اطلاعات را در کوتاه‌ترین زمان ارائه می‌نماید و نیز دارای ویژگی منحصر به فرد ارائه همسایگی اطلاعات آماری می‌باشد و همچنین سالنامه مصور به دلیل استفاده از اطلاعات غنی سالنامه آماری کشور به لحاظ داشتن اطلاعات استانی بستر مناسبی را برای محققان فراهم نموده است.

◆ نقشه‌های موضوعی

به منظور گویا شدن نشریات، نقشه‌های موضوعی با هدف ارائه نتایج سرشماری‌ها در قالب تصاویری که بتواند بیش‌ترین اطلاعات را به نمایش بگذارد و تسهیل در امر اطلاع‌رسانی آماری، تهیه می‌گردد. این نقشه‌ها برای انواع نشریه‌های مرکز و با توجه به نیاز دفاتر ساخته می‌شوند.

◆ سامانه یکپارچه جمع آوری الکترونیکی داده‌ها (سیجاد)

به منظور بیان اهمیت و ضرورت ایجاد این سامانه می‌توان گفت مرکز آمار ایران به عنوان مرجع آمارهای رسمی کشور برای انجام مأموریت‌های تخصصی خود و تهیه شاخص‌ها و سری‌های زمانی آماری، همواره نیازمند اجرای طرح‌های آماری و سرشماری‌های موضوعی مختلفی است. اجرای هر کدام از این طرح‌ها مستلزم فعالیت‌های متعددی شامل: مطالعه و امکان‌سنجی، تهیه چارچوب اجرای طرح، گردآوری و پردازش داده‌ها، انتشار و اطلاع‌رسانی می‌باشد. انجام هر یک از این مراحل نیازمند نیروی انسانی متخصص، ابزار فنی مناسب و مدیریت صحیح و دقیق است تا نتایج حاصل از کیفیت لازم بهره‌مند شده و در زمان مناسب قابل ارائه باشند. در این فرایند، گردآوری داده‌ها به صورت سنتی (کاغذی) و پس از آن انتقال داده‌ها و پردازش‌های لازم، همواره نیازمند هزینه‌هایی مانند چاپ پرسشنامه و ارسال به مراکز آمارگیری، تولید نرم‌افزارهای ورود و کنترل داده‌ها، به‌کارگیری نیروی انسانی مورد نیاز در مراحل ورود و کنترل داده‌ها، مدیریت و نظارت مستقیم و حضوری و افت کیفی داده‌ها به دلیل نبود کنترل در زمان ثبت آن‌ها است. موارد مزبور از جمله عواملی است که مرکز آمار ایران را بر آن داشت حرکتی به سوی کاهش هزینه‌ها و ارتقای کیفیت داشته باشد و بدیهی است این امر جز با جامع‌نگری و به‌کارگیری فناوری‌های نوین میسر نبود. استفاده از ابزارهای الکترونیکی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری به منظور جمع‌آوری داده‌ها و در اختیار داشتن ابزار نرم‌افزاری با یک الگوی جامع جهت جوابگویی به تمامی مدل‌های طرح‌ها و سرشماری‌ها راهی بوده که مرکز آمار ایران در آن قدم نهاده است. با این نگاه دستیابی به موارد زیر امکان‌پذیر می‌گردد:

- عدم نیاز به مصرف کاغذ و چاپ انبوه پرسشنامه‌ها و استفاده از ابزار سخت‌افزاری تبلت به عنوان جایگزین پرسشنامه در طرح‌های مختلف؛
- حذف ابزارهای متعدد و پراکنده نرم‌افزاری مختلف و به‌کارگیری یک بستر نرم‌افزاری واحد؛
- ارتقای کیفیت داده‌ها؛
- کاهش زمان انتشار نتایج.

◆ توسعه پایگاه اطلاعات مکانی و ارتباط با شبکه ملی آمار

این مرکز بر اساس طرح جامع انفورماتیک موظف به راه‌اندازی سیستم جامع مدیریت داده‌های مکانی آماری گردید. هدف از اجرای این پروژه، مکانیزه نمودن فرایند بهنگام‌رسانی نقشه‌های آماری و مکان‌محور کردن فایل جغرافیایی است. این مرکز شرح خدمات این فعالیت را با رویکرد تحت وب نمودن پایگاه اطلاعات مکانی و ایجاد ارتباط با شبکه ملی آمار تهیه نموده است.

◆ استقرار مدیریت امنیت اطلاعات

مدیریت امنیت اطلاعات در مرکز آمار ایران با هدف صیانت از دارایی‌های سازمان شامل داده‌ها، نرم‌افزارها و سخت‌افزارها در مقابل هرگونه تهدید اعم از دسترسی غیرمجاز به اطلاعات، خطرات ناشی از محیط، خطرات ایجاد شده از سوی کاربران و ... است. سه عنصر اساسی مدیریت امنیت اطلاعات عبارتند از:

- محرمانگی اطلاعات: اطمینان از اینکه فقط افراد مجاز به اطلاعات دسترسی دارند؛

- یکپارچگی اطلاعات: اطمینان از صحت اطلاعات، جلوگیری از اعمال تغییرات روی داده‌ها
- در دسترس بودن: اطمینان از اینکه کاربران مجاز در زمان‌های مورد نیاز به اطلاعات دسترسی دارند
- استقرار نظام مدیریت امنیت اطلاعات بر اساس استاندارد ایزو ۲۷۰۰۱، از سال ۱۳۸۹ آغاز شد و در سال ۱۳۹۲ مرحله طراحی آن پس از مطالعات اولیه و انتخاب مشاور به پایان رسید. سایر اقدامات صورت گرفته در سال ۱۳۹۲ عبارتند از:
- ابلاغ بیانیه خط‌مشی امنیت اطلاعات؛
- ابلاغ نیمی از ۲۹ روش اجرایی؛
- انجام یک مرحله ممیزی داخلی؛
- برگزاری سمینار آموزشی در سطح کل کارشناسان؛
- اصلاح ساختار سازمانی امنیت اطلاعات و فعال‌سازی کمیته اجرایی و کارگروه‌های مدیریت تغییرات، پشتیبانی حوادث و کارگروه ممیزی؛
- ساماندهی استفاده از لپ‌تاپ در سطح سازمان؛
- ساماندهی استفاده از رسانه‌های قابل حمل؛

• اجرای برنامه ارتقای فرهنگ و آگاهی‌رسانی امنیت اطلاعات در سطح کل مرکز آمار ایران با مشارکت بیش از ۳۰۰ نفر از همکاران شامل اجرای چهار مرحله آزمون به صورت آزمون-بازآزمون^۱ به منظور اندازه‌گیری میزان آگاهی کارکنان، طراحی مناسب آموزش‌های لازم با استفاده از سنجش نقاط ضعف همکاران و اندازه‌گیری اثربخشی روش‌های اطلاع‌رسانی و آموزشی، تهیه چهار بروشور آموزشی و توزیع بین همکاران، تهیه بیش از ۲۰ پوستر آموزشی و نصب در معرض دید همکاران و نیز ارسال پیام‌های آموزشی از طریق شبکه مرکز آمار ایران روی رایانه‌های همکاران.

◆ تهیه نقشه رقومی تقسیمات سیاسی دوره‌های سرشماری

تحولات اخیر در ارائه اطلاعات مکان‌محور و دسترسی به نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن به صورت سری زمانی، موجب شده است نقشه‌های آماری مورد توجه پژوهشگران و سازمان‌های اجرایی قرار گیرند. از آنجا که نقشه‌های مورد استفاده در سرشماری‌های پیشین، به صورت کروکی و با دقت محدود تهیه شده است، امکان بررسی روند تغییرات جمعیتی به صورت مکانی فراهم نیست. برای رفع این مشکل، پروژه «تهیه فایل نقشه‌های تقسیمات سیاسی دوره‌های سرشماری با دقت نقشه‌های استاندارد ۱۳۹۰» در برنامه کاری مرکز آمار ایران قرار گرفته است. فعالیت‌های مطالعاتی این پروژه در سال ۱۳۹۱ به اتمام رسید و فعالیت‌های اجرایی آن در سال ۱۳۹۲ با رقومی‌سازی تمامی نقشه‌های آبادی‌ها، نقاط فرعی و نقاط شهری و تقسیمات سیاسی سال ۱۳۸۵ آغاز شد. ادامه فعالیت‌های مربوط به رقومی‌سازی نقشه‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۷۵ در برنامه کاری سال ۱۳۹۳ گنجانده شده است.

◆ شبکه آماری اکو

راه‌اندازی شبکه آماری اکو در نخستین نشست رئیس‌ان مراکز آماری اکو در ژانویه سال ۲۰۰۸ از سوی مرکز آمار ایران پیشنهاد شد و با تصویب شورای نمایندگان دائمی اکو این وظیفه به مرکز آمار ایران محول شد. این شبکه از فوریه سال ۲۰۱۱ از طریق پرتال اختصاصی^۲ قابل دسترسی است و شاخص‌های آماری کلیدی ۱۰ کشور عضو اکو به صورت سری زمانی از سال ۲۰۰۰ به بعد ارائه می‌کند. اقدامات مرکز در زمینه بروزرسانی و تغذیه پایگاه اطلاعات آماری شبکه مزبور

^۱test-retest

^۲<http://www.ecosn.org>

عبارت است از:

- برورسانی شاخص‌های کلیدی سال ۲۰۱۲ براساس آخرین شاخص‌های آماری به‌دست آمده از کشورها؛
- برورسانی گزیده‌های آماری ۶ کشور قزاقستان، آذربایجان، تاجیکستان، پاکستان، ترکیه و ایران؛
- برورسانی اخبار دبیرخانه اکو و مراکز آماری کشورهای عضو اکو؛
- بارگذاری دو نشریه اقتصادی اکو شامل ECO Population و ECO Economy و نیز دو نشریه پیوست آن‌ها
- برورسانی تقویم رویدادها براساس آخرین تغییرات

◆ شورای سیاستگذاری اطلاع‌رسانی و کمیته کارشناسی درگاه ملی آمار

شورای مذکور با هدف سیاستگذاری و تصمیم‌گیری در مورد فرایند اطلاع‌رسانی در مرکز با محوریت درگاه ملی آمار، مرکب از هشت نفر زیر نظر رئیس مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات از آذر ماه سال ۱۳۹۱ آغاز به کار کرد و در سال ۱۳۹۲ با برگزاری دو جلسه فعالیت‌های خود را ادامه داد. «شفاف‌سازی دقیق برنامه زمانی داده‌های پایگاه سری زمانی توسط کمیته کارشناسی درگاه» و «تصویب لزوم ارائه برنامه زمانی پالایش، اصلاح و برورسانی جداول سری زمانی درگاه ملی آمار» از جمله مهم‌ترین مصوبه‌های این شورا بودند.

◆ شورای سیاستگذاری چاپ و نشر (هیئت تحریریه)

شورای مزبور با هدف سیاستگذاری و تصمیم‌گیری در مورد چگونگی انتشار، ارتقای کیفی نشریه‌ها و تأمین نظر متقاضیان آن‌ها مرکب از هفت نفر و زیر نظر مدیرکل دفتر ریاست، روابط عمومی و همکاری‌های بین‌الملل در سال ۱۳۹۰ فعالیت خود را آغاز کرد و با برگزاری دو جلسه در سال ۱۳۹۲ وظایف خود را پیگیری نمود. اهم وظایف این شورا عبارت است از:

- تعیین چارچوب‌های لازم برای چگونگی و سطح ارائه اطلاعات در نشریه‌های مرکز؛
- تهیه و تنظیم دستورالعمل‌ها و استانداردهای مورد نیاز برای تدوین نشریه‌ها؛
- تصمیم‌گیری در مورد چگونگی ارسال آن‌ها برای اشخاص حقیقی و حقوقی؛
- مهم‌ترین مصوبات این شورا عبارتند از
- تهیه شناسنامه برای تمامی نشریه‌های داخلی؛
- تأکید بر تغذیه و تقویت مداوم سیستم مستندسازی مجموعه مدارک سرشماری‌ها و سایر طرح‌های اجرا شده در مرکز طی دهه گذشته به عنوان یک ذخیره ارزشمند از فعالیت‌های مرکز؛
- پیشنهاد تشکیل هیئت تحریریه ویژه نشریه‌های سرشماری و طرح‌های آماری به منظور جلوگیری از بروز اشتباه در نشریات (متنی - عددی)؛
- یکسان‌سازی عناوین به کار رفته در جدول‌های نشریه‌ها با عناوین سری‌های زمانی درج شده در لایه سری‌های زمانی درگاه ملی آمار.

